

3. gyakorlat

Elemi függvények. Műveletek valós-valós függvényekkel

F1. Adja meg a valós számoknak azt a lehető legbővebb részhalmazát, amelyen a következő kifejezés értelmezhető:

$$\frac{\sqrt{2x-1}}{3x+2} \cdot \log_{\frac{1}{3}} |2x-1|.$$

Definíció. (Valós-valós függvények kompozíciója vagy összetett függvénye.) *Legyen f és g olyan valós-valós függvény, hogy $\exists x \in \mathcal{D}_g$ elem, amelyre $g(x) \in \mathcal{D}_f$. Ebben az esetben az f (külső) és a g (belső) függvény **összetett függvényét** (vagy más szóval f és g **kompozícióját**) az $f \circ g$ (olv. „ f kör g ”) szimbólummal jelöljük, és így értelmezzük:*

$$f \circ g : \{x \in \mathcal{D}_g \mid g(x) \in \mathcal{D}_f\} \longrightarrow \mathbb{R}, \quad x \longmapsto f(g(x)).$$

F2. Írja fel az $f \circ g$ és a $g \circ f$ kompozíciót a következő függvények esetében:

(a) $f(x) := 1 - x^2$ ($x \in \mathbb{R}$), $g(u) := \sqrt{u}$ ($u \in \mathbb{R}_0^+$);

(b) $f(x) := x^2$ ($x \in \mathbb{R}$), $g(u) := 2^u$ ($u \in \mathbb{R}$).

Definíció. (Valós-valós függvény inverze.) *Az f valós-valós függvény **invertálható** (vagy **injektív**), ha az f értékkészletének minden eleme az értelmezési tartományának pontosan egy eleméhez van hozzárendelve, azaz*

$$\forall y \in \mathcal{R}_f\text{-hez } \exists \text{ egyetlen olyan } x \in \mathcal{D}_f \text{ amelyre } y = f(x).$$

Ebben az esetben az

$$\mathcal{R}_f \longrightarrow \mathcal{D}_f, \quad x \longmapsto y, \quad \text{amelyre } f(y) = x$$

*függvényt az f **inverz függvényének** nevezzük és az f^{-1} szimbólummal jelöljük.*

F3. Bizonyítsa be, hogy az

$$f(x) := |x^2 - 7x + 12| \quad (x \in \mathbb{R})$$

függvény nem invertálható.

F4. Mutassa meg, hogy az

$$f(x) := \frac{x-2}{2x+3} \quad \left(\mathbb{R} \setminus \left\{-\frac{3}{2}\right\}\right)$$

függvény invertálható, és állítsa elő az inverz függvényt.

Opcionális

F5. Mutassa meg, hogy az

$$f(x) := \frac{x+1}{x-2} \quad (\mathbb{R} \setminus \{2\})$$

függvény invertálható, és állítsa elő az inverz függvényt.

F6. Vizsgálja meg invertálhatóság szempontjából az

$$\mathbb{R} \ni x \mapsto \sqrt[3]{27-x^3}$$

függvényt. Adja meg az inverz függvényt is, ha invertálható.